

*О.С. Антонов, В.І. Шульгіна, доктор філологічних наук, доцент,
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Види мови ворожнечі в умовах трансформації онлайн-ЗМІ

У роботі розглянута проблема вживання мови ненависті в онлайн-ЗМІ, що дозволяє отримати більш широке уявлення про її стан. Уточнено види мови ворожнечі, які також проілюстровано прикладами.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що дискурс на тему мови ворожнечі на сьогоднішній день є одним з найважливіших. Тому що насправді проблема вживання агресивної лексики наразі стосується кожного з нас. Уточнення видів мови ненависті в онлайн-ЗМІ дає змогу зрозуміти і проілюструвати як і для чого її використовують, що своєю чергою систематизує шлях до вирішення визначеної проблеми.

Об'єкт дослідження – журналістські публікації, в яких використовується той чи інший вид мови ворожнечі.

Мова ворожнечі – це вид комунікації, який несе у собі агресивні, дискримінаційні сенси. Мова ненависті є активним інструментом маніпуляції в Інтернеті (онлайн-медіа та онлайн-ЗМІ), адже апелює не до розуму, а до емоцій читача.

У контексті російсько-українського конфлікту, нова сторінка якого розпочалася 24 лютого 2022 року, мова ворожнечі набула абсолютної актуальності, адже на рівні з вогнепальною зброєю вона є обов'язковим засобом ведення гібридної війни. А отже через це усі онлайн-ЗМІ, що стосуються країн-сторін конфлікту, починають трансформуватися: переходять на новий напрямок та змінюється методика подачі інформації, видання починають використовувати мову ворожнечі задля того, щоб було простіше «викарбувати» картину світу в очах читача. У випадку з українськими онлайн-ЗМІ, мова ворожнечі являє собою скоріше відповідь на збройну агресію з боку Росії.

Для того, щоб зрозуміти потенційний негативний вплив агресивної лексики, пропонуємо уточнити її види, які чітко систематизують випадки вживання мови ненависті.

Мову ворожнечі можна класифікувати за рівнем тяжкості наслідків: м'яка, середня та жорстка.[1] Ці 3 групи вміщують у собі багато категорій, які допоможуть визначити рівень ворожнечі у мові.

«М'яка» зазвичай застосовується для створення негативного образу тієї чи іншої групи шляхом наголошення на її неповноцінності або вадах. Прикладом м'якої мови ненависті може слугувати вже повсякденне використання в українських онлайн-ЗМІ слова «орк» на позначення солдат армії Росії, як наприклад у сюжеті телеканалу «Прямий»: «Орки КИДАЮТЬ ВСЕ І ТКАЮТЬ: ЗСУ ЖЕНУТЬ армію рф до кордону». Журналісти вдаються до дегуманізації ворога, адже так простіше донести до глядача емоцію, яку російські солдати повинні викликати у глядача. Тут, зокрема, можна побачити

ще один приклад мови ворожнечі – зневажливе написання назви держави «РФ» малими літерами.

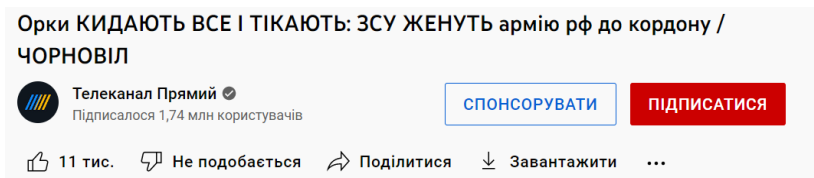

Рис. 1. Заголовок сюжету українського телеканалу «Прямий»

«Середня» мова ворожнечі передбачає дещо ширшу сферу використання. Такою мовою можна вважати виправдання або ставлення під сумнів загальновідомих історичних фактів дискримінації, звинувачення про злочини певної групи, звинувачення у негативному впливі групи осіб на суспільство, вказівка на зв'язок між будь-якою соціальною групою на політичними структурами з метою дискримінації, а також заперечення громадянства через етнічну ідентифікацію громадян. Таким чином, це найрозповсюдженіший вид мови ворожнечі, проте, не дивлячись на це, українські ЗМІ у своїй більшості обмежуються лише «м'яким» видом агресивної лексики, що зумовлюється суспільно-політичним станом у країні. Тому приклади можна знайти у заголовках російських медіа. Одним з них є матеріал «Рен-ТВ» під назвою «Как Запад разрушает торговлю и раскручивает продовольственный кризис». Тут чітко простежується суб'єктивна думка автора, який звинувачує країни ЄС та США у визначених глобальних проблемах.

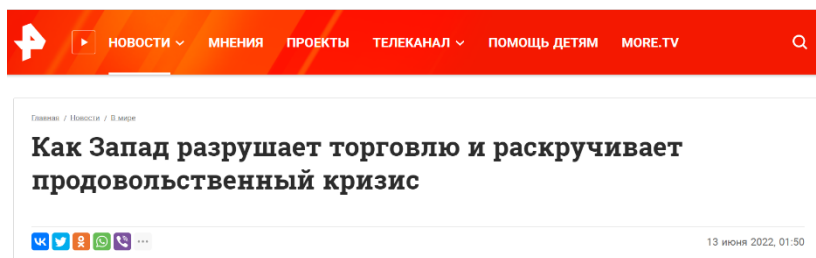

Рис. 2. Заголовок матеріалу російського видання «Рен-ТВ»

Самий агресивний вид, що має найтяжкі наслідки, є «жорстка» мова ворожнечі. До неї доносять прями чи завуальовані заклики до дискримінації чи насильства. Такі випадки використання мови ненависті у онлайн-ЗМІ зазвичай трапляються у цитуванні певних політиків чи суспільних діячів. Проте поодинокі видання все ж таки продовжують використовувати подібні «жорсткі» висловлювання, як наприклад у статті видання «АрміяInform»: ««русотуристо»

мають жити лише в «руському мирі»). Тут ми бачимо прямий заклик до дискримінації росіян у всьому світі.

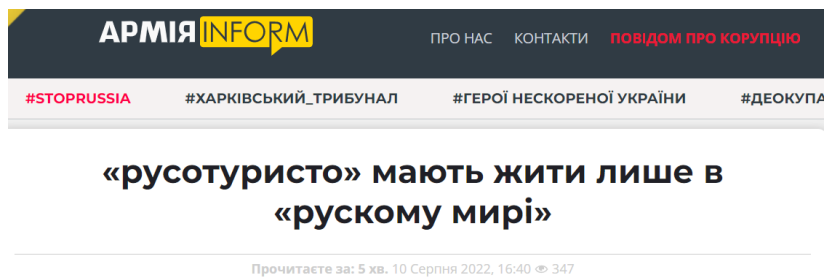

Рис. 3. Заголовок матеріалу українського видання «АрміяInform»

Висновки

На наш погляд, ця класифікація є універсальною, адже повністю дозволяє відобразити рівень впливу мови ненависті на суспільство.

Таким чином, можна спостерігати, що з плином часу і розвитком суспільно-політичного конфлікту у країні, онлайн-ЗМІ продовжують трансформуватися і використовують мову ворожнечі все більше. Це цілком може бути обґрунтовано воєнним станом, але у мирний час вживання агресивної лексики у пресі є неприпустимим.

Подібна модернізація та розширення лексики мови ворожнечі роблять актуальними майбутні дослідження на цю тему.

Список літератури

1. Мова ворожнечі у ЗМІ : якою вона буває та до чого призводить (інфографіка) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imi.org.ua/advices/mova-vorojnechi-u-zmi-yakoyu-vona-buvae-ta-do-chogo-prizvodit-infografika-i2374>
2. Уникання мови ворожнечі наблизить мир [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ms.detector.media/profstandarti/post/14133/2015-09-07-unykannya-movy-vorozhnechi-nablyzyt-myrl/>